

College van Gedeputeerde Staten

Provincie Limburg

Postbus 5700

6202 MA Maastricht

Maastricht, 28-08-2024

Betreft: Na-ijlende gevolgen steenkolenmijnen & stijgend mijnwater

Geachte College,

Via deze weg stellen wij u vragen aangaande de na-ijlende gevolgen van steenkolenmijnen/stijgend mijnwater in Zuid Limburg

In 2014 is het ministerie van Economische Zaken gestart met een onderzoek naar de 'Na-ijlende gevolgen steenkolenwinning Zuid-Limburg'. Het doel van het onderzoek was het in kaart brengen van de risico's die verband houden met stijgend mijnwater en historische mijnbouw. Dit onderzoek heeft zich o.a. gericht op bodembeweging, de eventuele verandering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, de aanwezigheid van oude mijnschachten en de mogelijke risico's daarvan.

Volgens bovenstaand onderzoek zou in drie gebieden in Limburg, langs de Heerlerheidebreuk in Geleen en de Feldbissbreuk in Brunssum en Eygelshoven, van ongelijkmatige stijgingen met grote hoogteverschillen die plotseling, stapsgewijs optreden, niet worden uitgesloten. Het stijgend mijnwater heeft tot gevolg dat ook de grondwaterstand in de daar boven liggende lagen stijgt. Dit kan volgens het bovengenoemd rapport in lager gelegen gebieden in het Geleenbeekdal leiden tot vernatting en mogelijke gevolgen op maaiveldniveau.

In 1994 is het oppompen van mijnwater helemaal gestopt. Sindsdien stijgt het mijnwater in heel Zuid-Limburg aantoonbaar. Naast de vernatting door het stijgende mijnwater kan volgens het bovengenoemd onderzoek in een deel van het mijngebied, met name de voormalige Emma concessie, een situatie ontstaan dat stijgend mijnwater over enkele decennia infiltreert in de daar bovenliggende watervoerende lagen.

Volgens dit onderzoek zijn gebieden met hoge grondwaterstanden van minder dan 3,5 meter beneden maaiveld het meest kwetsbaar zijn voor wat betreft potentiële vernatting. Dergelijke gebieden zijn met name in rivierdalen gelegen, zowel kleine rivierdalen zoals het Geleenbeekdal in met name Schinnen, Geleen en Munstergeleen als grote dalen zoals het Maasdal. In deze gebieden kan een stijging van de grondwaterstanden zorgen voor het vernatten van kelders, veranderingen voor de landbouw (zowel positief als negatief) of schade aan natuur veroorzaken.

Tijdens een IVN lezing in Munstergeleen over 'na-ijlende effecten koolwinning' werd het GOB-raadslid van de gemeente Sittard-Geleen, de heer B. Van Rijswijk geattendeerd op de alsmaar gestaag stijgende mijnwaterstand in de verlaten mijngangen. Aanwezigen attendeerden de spreker erop dat de voorspelde 'vernatting' van Munstergeleen, door mijnwater-opdruk, nu reeds daadwerkelijk plaatsvindt in kelders in de Beekstraat (die loopt vanaf het Raadhuisplein richting Geleenbeekdal) waar, ondanks diverse maatregelen, water door de fundering en muren de kelders indringt. Sinds een jaar kampen ook bewoners aan de Sittarderweg in Munstergeleen met

grondwater in hun kelders en garageboxen. Het blijkt dat geen enkele maatregel afdoende blijkt. Ook in de Sittardse wijk Baandert, vooral in en rondom Henri Hermansstraat, is ook al geruime tijd sprake van plotseling wateroverlast in de kelders. En dit ondanks het waterdicht maken van de kelders. Het college van B&W van de gemeente Sittard-Geleen geeft in Dagblad De Limburger van 30 mei 2024 aan dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen daarvan.

Kaartmateriaal in het bovengenoemd rapport wijst op de risicogebieden in het beekdal Munstergeleen, hetgeen een samenhang oplevert met de meldingen van overlast in het Munstergeleense (en mogelijk ook de Baandert).

Daarbij is het interessant om te weten dat de Beekdalstraat te Munstergeleen op +50 m NAP ligt, de Sittarderweg Munstergeleen op +58 meter NAP en de Henri Hermansstraat Sittard op +41 meter NAP. De ruimte voor het normale grondwater wordt door het onophoudelijke stijgende mijnwater niveau kennelijk steeds beperkter, waardoor uittreden in kelders en garageboxen van grondwater aannemelijk lijkt.

Uit recente metingen met betrekking tot de huidige stand en bestendige stijging van het mijnwater blijkt dat op de meetlocatie Sweikhuizen dit jaarlijks stijgt met 1,2 meter. Terwijl in de oude schacht ON1 te Heerlen sprake van is van een continue stijging met jaarlijks 1,8 meter. Zuid-Limburg.

1. Herkent het College zich in de boven omschreven situatie?
2. Is het College op de hoogte van de voortdurende stijging van de mijnwaterstand in de Westelijke en Oostelijke Mijnstreek?
3. Op welke wijze, door wie en met welke frequentie wordt het provinciebestuur geïnformeerd over de laatste stand van zaken?
4. Heeft de provincie voldoende expertise in huis om de informatie te interpreteren en e.v.t. maatregelen voor te stellen?
5. Onderschrijft het College het oorzakelijke verband tussen 'vernatting' en 'mijnwaterstijging' zoals dat in het 2016 rapport van de projectgroep "Na-ijlende gevolgen steenkolenwinning in Zuid-Limburg" in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, is omschreven?
6. Op welke wijze anticipeert het college op de na-ijlende gevolgen van steenkoolwinning en de daaruit volgende gevolgen met betrekking tot mijnwaterstijging en ook grondopdruk zoals in het 2016 rapport voorspeld?
7. Hoe is de informatievoorziening ingericht naar burgers, boeren en bedrijven, als het gaat om de mijnwater en -verzakking problematiek.
8. Is het College van plan een uitgebreide voorlichtingscampagne in de omschreven gebieden te organiseren? Zo nee, waarom niet?

Tijdens bijeenkomsten in Munstergeleen werd duidelijk dat bewoners niet weten bij welke instantie ze terecht kunnen voor informatie, advies, ondersteuning en dragen van financiële gevolgen.

9. Is het provinciebestuur bereid en in staat om als meldpunt/coördinatiepunt op te treden en met ter zake bevoegde of ter zake deskundige instanties af te stemmen? Zo nee, waarom niet?
10. Wie stelt het causale verband vast tussen water in de kelder/ bodemvernatting in relatie tot mijnwaterstijging?
11. Deelt u als college de mening van het gemeentebestuur van Sittard-Geleen dat de bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van wateroverlast in hun woning in deze casus?

In 2021 publiceerde Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) de 'Staat van de sector voormalige steenkoolwinning' die de na-ijleffecten van de steenkoolwinning in kaart brengt. De na-ijleffecten van de steenkoolwinning zijn bijvoorbeeld het ontstaan van sinkholes door ondiepe oude winningen of de aanwezigheid van historische mijnschachten, bewegingen in de bodem door stijgend mijnwater, waardoor er plaatselijk schade aan woningen en andere gebouwen kan optreden. En ook het risico dat vervuild stijgend mijnwater op termijn een bedreiging kan vormen voor grond- en drinkwater. SodM wil met de 'Staat van de Sector voormalige steenkoolwinning' bijdragen aan het verbeteren van het risicomanagement in die nazorgfase, en laat zien hoe belangrijk het is om nazorg goed te organiseren. Hoe de organisatie daarvan eruit ziet, is eigenlijk niet of nauwelijks vastgelegd. SodM pleit er voor om de nazorg goed te organiseren en dit wettelijk vast te leggen, juist omdat de nazorgperiode decennia of langer kan bestrijken.

12. Bent u op de hoogte van dit rapport en zo ja, wat is de actuele status over de organisatie van de nazorg? Zo nee, gaat u dit binnen afzienbare tijd oppakken?
13. SodM stelt dat de structurele verantwoordelijkheid voor de decennialange nazorg en hoe dit gefinancierd moet worden nog onvoldoende is geborgd. Bent u voornemens hierin een voortrekkersrol voor de Limburgse inwoners te nemen? Zo ja, hoe wilt u hier invulling aan gaan geven?

Het rijk en de regio hebben in 2016 afgesproken een informatiecentrum op te richten. Het centrum stelt informatie ter beschikking aan deelnemende gemeenten en de provincie. De bij elkaar gebrachte informatie en expertise staat echter nog niet ter beschikking voor burgers. SodM adviseert om dit wel mogelijk te maken zodat burgers ook voor hun eigen woning of aan te kopen woning kunnen nagaan of de na-ijleffecten van de voormalige steenkoolwinning voor hen relevant zijn.

14. Kunnen de inwoners van onze provincie deze informatie inmiddels inzien, zo ja waar kunnen inwoners deze informatie inzien en op welke wijze attendeert u onze inwoners op deze mogelijkheid? Zo nee, wanneer komt deze informatie beschikbaar?

Volgens de Staat van de Sector Voormalige steenkoolwinning kan stijgend mijnwater, dat wordt gekenmerkt door een hoog chloride- en sulfaatgehalte op de langere termijn in sommige delen van het voormalige mijngebied leiden tot beïnvloeding van de kwaliteit van diep grondwater. De verandering van grondwaterkwaliteit zou grondwateronttrekkingen voor de levensmiddelenindustrie uit het kalksteengebied tussen de Benzenraderbreuk en de Heerlerheidebreuk kunnen beïnvloeden.

15. Bent u hiervan op de hoogte en zo ja welke maatregelen neemt u om de beïnvloeding van de kwaliteit van het diep grondwater tegen te gaan? Zo nee, bent u bereid gerichte actie te ondernemen en binnen welke termijn?
16. Hoe zorgt u ervoor dat afdichtende lagen boven de steenkoollagen worden beschermd tegen het doorboren ervan. Dit om eventuele vermenging van het stijgende zoute mijnwater met het zoete diepe grondwater te voorkomen?
17. Kunnen deze factoren mogelijke gevolgen hebben voor de Einstein telescoop?

Vanaf 2030 stoppen de bruinkoolwinningen in de Duitse grensstreek/NRW. Dan stopt ook het continu grootschalig wegpompen van grondwater. Dit heeft ongetwijfeld ook gevolgen voor de grondwaterstand in Limburg.

18. Welke extra risico's naast hogere grondwaterstand, mogelijke bodembewegingen en ontstaan van verzakkingen/sinkholes, zal dit hebben voor Limburg, onze inwoners en meer

expliciet ook voor het ruim 800 ha omvattende Chemelot complex en de daar aanwezige chemische industrie?

In oktober 2023 hebben de Limburgse mijnbouwgemeenten, de provincie Limburg en de toenmalige staatssecretaris van Mijnbouw dhr. Vijlbrief afgesproken dat vanaf dit jaar Limburgers zowel lichte als zware schade door steenkoolwinning kunnen melden.

19. Wat is de actuele status van deze nieuwe regeling?
20. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels ingediend?
21. Hoeveel meldingen zijn er inmiddels afgehandeld/in behandeling?
22. Kunnen Limburgers met vernattingsschade als gevolg van hogere grondwater door stijgend mijnwater hiervan ook gebruik maken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar kunnen zij hun claim indienen?
23. Welke organisatie houdt (namens de provincie) toezicht in dit dossier?
24. Welke wettelijke maatregelen kan de provincie nemen?
25. Op welke wijze zijn de boven geschetste, en mogelijk verder uitbreidende, problemen structureel op te lossen?
26. Wie stelt de getroffen bewoners/bedrijven schadeloos voor de opgelopen schade?
27. Welke instantie is voor de ontstane situatie verantwoordelijk?
28. Wat zijn de gevolgen van de stijgende grondwaterstand voor terugkerende bronnen en/of beken en landbouwpercelen?

Wij zien uw schriftelijke beantwoording graag tegenmoet, binnen de daarvoor gestelde termijn.

Namens de BBB fractie,

Guus Queisen